

Zaaknummer: 465753

Raadsvergadering d.d. 10 juli 2018 agendapunt

Aan:

De Gemeenteraad

Vries, 12 juni 2018

Portefeuillehouder:	J.E. de Graaf
Behandelend ambtenaar:	M.T. Jonker
Doorkiesnummer:	972
E-mail adres:	m.jonker@tynaarlo.nl
Bijlage(n):	1 Raadsbesluit 2 Jaarstukken 2017 3 Accountantsverslag 2017 van BDO 4 Rapportage geactualiseerd grondexploitaties op hoofdlijnen 5 Geactualiseerde grondexploitaties per 1-1- 2018 (vertrouwelijk ter inzage)

Onderwerp

Jaarstukken 2017

Gevraagd besluit

1. De jaarstukken 2017 vast te stellen;
2. In te stemmen met het instellen van een bestemmingsreserve grondexploitaties;
3. In te stemmen met het omzetten van de bestemmingsreserve 'investeringsplan bedrijfsvoering 2015 – 2018' in een bestemmingsreserve 'bedrijfsvoering';
4. In te stemmen met de voorgestelde bestemming van het resultaat 2017;
5. Kennis te nemen van de bevindingen van de accountant;
6. De grondexploitaties per 1 januari 2018 van de volgende projecten vast te stellen:
  - Ter Borch
  - Oude Tolweg Zuid
  - Zuidoevers Zuidlaarderveen
  - Groote Veen
  - Donderen
  - Bedrijventerrein Vriezerbrug
  - Business Park Ter Borch
7. In te stemmen met bijgevoegde begrotingswijziging.

Inleiding en perspectief

De jaarstukken, bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening, worden ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad. In deze stukken legt het college van B&W verantwoording af over het gevoerde beleid en de financiële resultaten over 2017. De basis voor het gevoerde beleid is gevormd door de begroting 2017 en is bijgesteld bij de voorjaarsbrief, de najaarsbrief en afzonderlijke raadsbesluiten. In 2017 zijn veel beleidsdoelen behaald. In het jaarverslag wordt hierop in de hoofdstukverantwoordingen uitvoerig ingegaan. De financiële vertaling van het gevoerde beleid is opgenomen in de jaarrekening 2017. In de hoofdstukverantwoordingen wordt ingegaan op de financiële afwijkingen per hoofdstuk.

De concept jaarstukken 2017 zijn op 3 april 2018 in het college behandeld. De stukken zijn vervolgens aangeboden aan de accountant, BDO. BDO heeft de jaarrekening gecontroleerd. De bevindingen naar aanleiding

van de controle zijn opgenomen in het rapport van bevindingen dat als bijlage bij dit voorstel is gevoegd. BDO geeft een goedkeurende verklaring af voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid.

In april hebben wij aan BDO een jaarrekening ter controle aangeboden met een financieel resultaat na bestemming van € 930.000, het resultaat van de reguliere bedrijfsvoering in 2017. Tijdens de jaarrekeningcontrole zijn wij geconfronteerd met gewijzigde voorschriften vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording met betrekking tot het verantwoorden van winsten uit grondexploitaties. Deze gewijzigde voorschriften, de percentage of completion methode (POC-methode), hebben ertoe geleid dat wij in de jaarrekening 2017 extra winsten uit de grondexploitaties hebben moeten verantwoorden van in totaal ruim € 9 mln.

Omdat wij op dit moment de projectgebonden risico's, die in mindering moeten worden gebracht op de winsten, nog niet in beeld hebben en de commissie BBV in 2018 nog komt met een notitie ter verduidelijking van de toepassing van de POC-methode, stellen wij voor de winsten uit de grondexploitaties die wij nu extra hebben moeten verantwoorden, te reserveren in een nieuw in te stellen bestemmingsreserve. Bij de actualisatie van de notitie grondbeleid in 2018 en de verduidelijking op de toepassing van de POC-methode, zal blijken welk deel van de reserve vrij kan vallen ten gunste van de Argi.

Resultaat voor bestemming

Het begroot resultaat voor bestemming 2017 na wijziging (door middel van voorjaarsbrief, najaarsbrief en afzonderlijke raadsbesluiten) bedraagt € 649.000 positief. Het gerealiseerde resultaat voor bestemming over het jaar 2017 bedraagt € 10.590.000 positief. Onderstaand zijn de belangrijkste oorzaken van dit resultaat opgenomen:

Overzicht belangrijkste afwijkingen per hoofdstuk - resultaat vóór bestemming		
Hoofdstuk	Omschrijving	Afwijking (x € 1.000)
0	Voorziening wachtgeld oud-wethouder	-267
0	Pensioenuitkering oud-wethouder	210
0	Bedrijfsvoering	300
0	Algemene uitkering Gemeentefonds	136
0	Integratie-uitkering statushouders	280
2	Onderhoud wegen	197
2	Kapitaallasten wegen	171
3	Winstneming bedrijventerrein Vriezerbrug	713
3	Vrijval voorziening bedrijventerrein Vriezerbrug	707
3	Winstneming businesspark Ter Borch	202
4	Kapitaallasten accommodatiebeleid	228
4	Verkoop dorps huis Yde	213
5	Verkoop gronden Meerzicht	185
6	Tekort op het sociaal domein hoofdstuk 6	-1.500
8	Winstnemingen grondexploitaties	9.018
	Overig	-203
Totaal resultaat vóór bestemming		10.590

De belangrijkste onderdelen van het resultaat 2017 betreffen de verplichte winstnemingen uit de grondexploitaties en het tekort op het sociaal domein, voornamelijk jeugdzorg. De gemeenteraad is per brief in maart 2018 reeds geïnformeerd een verwacht tekort op het sociaal domein.

In de toelichting op de hoofdstukrekening is een nadere toelichting op de afwijkingen per hoofdstuk opgenomen.

Resultaat na bestemming

Het verschil tussen het resultaat vóór bestemming en het resultaat na bestemming betreft de mutaties in de reserves. Door de raad zijn door middel van het vaststellen van de primitieve begroting, de voorjaarsbrief, de najaarsbrief en afzonderlijke raadsbesluiten mutaties in de reserves goedgekeurd die zijn verwerkt in de jaarrekening. Het resultaat vóór bestemming betreft puur het verschil tussen de baten en lasten; in het resultaat na bestemming zijn ook de goedgekeurde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves verwerkt.

In 2017 is voor € 518.000 meer toegevoegd aan de reserves dan begroot en voor € 903.000 meer onttrokken aan de reserves dan begroot. Per saldo heeft dit een negatief effect op het resultaat na bestemming van € 384.000. Onderstaand zijn de belangrijkste verschillen tussen de geraamde en werkelijke toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves opgenomen. In de jaarrekening is een uitgebreide analyse van de verschillen opgenomen in de bijlage bij de jaarrekening.

Winstnemingen grondexploitaties

De Commissie BBV heeft in maart 2016 een aanbeveling gedaan voor de wijze waarop tussentijds winst genomen moet worden vanuit grondexploitaties. Kort gezegd betekent deze aanbeveling dat tussentijds winst moet worden genomen wanneer winsten met voldoende zekerheid vaststaan en dus zijn gerealiseerd. De percentage of completion methode (POC) dient hierbij te worden gevolgd waarbij tevens rekening moet worden gehouden met zowel het voorzichtigheidsbeginsel als het realisatiebeginsel.

In maart 2018 heeft de Commissie BBV een aanvullende notitie gepubliceerd waarin het verantwoorden van tussentijdse winst geen keuze meer is maar een verplichting die voortvloeit uit het realisatiebeginsel. Bij de bepaling van de tussentijdse winst dienen we wel de nodige voorzichtigheid te betrachten. In dezelfde maand is landelijk door de accountants een gezamenlijk standpunt ingenomen om deze verplichte toepassing van de POC-methode met terugwerkende kracht toe te passen. Concreet betekent dit dat wij in het jaar 2017 vanuit de grondexploitaties nog aanvullende winsten hebben moeten nemen, waardoor het resultaat van de jaarrekening met € 9 miljoen gestegen is.

Over hoe de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd dient te worden bestaat nog wel enige onduidelijkheid. Bij de bepaling van de tussentijdse winst dient rekening te worden gehouden met de risico's die specifiek samenhangen met de nog te realiseren kosten en opbrengsten van de individuele grondexploitaties (project gebonden risico's). De te nemen winst mag niet worden gecorrigeerd met risico's ten aanzien van (macro) economische ontwikkelingen. Deze dienen te worden afgedekt middels het weerstandsvermogen.

Maar welke risico's zijn project gerelateerd en welke zijn macro economisch?

Omdat het antwoord op deze vraag niet is te geven in zo'n kort tijdsbestek, heeft er geen winstcorrectie plaatsgevonden voor de berekende risico's bij de bepaling van de aanvullende winstneming. Om deze reden stellen wij voor om deze extra winstneming eerst toe te voegen aan een hiervoor nieuw in te stellen bestemmingsreserve totdat inzichtelijk is óf en welke winstcorrecties nog doorgevoerd dienen te worden.

Wij verwachten dat in een in het najaar van 2018 te publiceren actualisatie van de Notitie Grondexploitatie meer duidelijkheid komt over hoe de risico's uit te splitsen. Intussen gaan we lopende het jaar aan de slag om de totale risico's in kaart te brengen en te verfijnen naar project gebonden en macro economische risico's.

Bovenstaande verplichting met terugwerkende kracht heeft ertoe geleid dat in de in december geactualiseerde grondexploitaties geen rekening is gehouden met deze aanvullende winstneming. Dit heeft geen gevolgen voor de ramingen van de kosten en de opbrengsten zoals opgenomen in de geactualiseerde grondexploitaties. Dit beeld blijft ongewijzigd.

Wel heeft deze extra winstneming invloed op de boekwaarde per 1 januari 2018 (hoger), de financieringslasten (hoger), het eindresultaat (lager) en de toekomstige winstnemingen (lager). Deze wijzigingen worden meegenomen met de eerstvolgende actualisatie van de grondexploitaties.

Bedrijfsvoering

In het voorjaar 2018 is de Strategische Personeelsplanning 2018 – 2021 opgesteld. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de formatie die benodigd is voor de vaste taken (wettelijke/niet-beïnvloedbare taken) en de

formatie die benodigd is voor flexibele inzet, afhankelijk van bestuurlijke keuzes en keuzes vanuit de bedrijfsvoering. Op basis van de SPP is de verwachting dat de formatie van de gemeente Tynaarlo de komende jaren groeit van 218 fte naar 228 fte. Hier zijn structurele kosten aan verbonden, waarvoor een voorstel zal worden opgenomen in de begroting 2019. Met de formatieve uitbreiding die in de begroting 2019 wordt voorgesteld kunnen we voorzien in het opbouwen van een flexibele schil/expertisecentrum, waardoor makkelijker kan worden ingespeeld op capaciteitsvraagstukken die voortkomen uit bestuurlijke keuzes, doordat de formatie structureel in de bedrijfsvoering is opgenomen.

Incidentele middelen voor de bedrijfsvoering

Naast de flexibele formatie maakt het frictiekostenbudget (inclusief investeringsplan bedrijfsvoering) onderdeel uit van de flexibele schil van de gemeente. Het frictiekostenbudget is een budget waarmee incidenteel capaciteit/kennis in huis kan worden gehaald om pieken in de vraag naar capaciteit op te lossen, specifieke expertise tijdelijk in huis te halen en knelpunten (bv. als gevolg van ziekte) op te kunnen lossen. Naast de reserve investeringsplan bedrijfsvoering is er op dit moment geen structureel budget voor incidentele inzet. Hier is wel behoefte aan om knelpunten op te kunnen lossen. Binnen de reserve is op 1-1-2017 nog € 993.000 beschikbaar. Dit bedrag is voor 2018 nagenoeg geheel belast met reeds genomen besluiten/aangegane verplichtingen.

Binnen de bedrijfsvoering worden mogelijkheden gezien om vanuit onderuitputting van budgetten middelen te sparen zodat vanuit de bedrijfsvoeringsmiddelen een 'spaarpotje' kan worden gevormd voor incidentele inzet. Onderuitputting blijkt jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening. Daarom wordt voorgesteld de 'reserve investeringsplan bedrijfsvoering' om te zetten in een 'reserve bedrijfsvoering' zonder einddatum (deze staat nu op 31-12-2018) en de raad te vragen in te stemmen met het jaarlijks toevoegen van overschotten op de bedrijfsvoering met een maximum van € 250.000 per jaar; tevens een plafond aan de reserve te verbinden van € 2 mln. totaal. Om deze reserve flexibel in te kunnen zetten, stellen wij voor het mandaat voor de inzet van deze reserve te geven aan de directeur. Dit in lijn met het mandaat dat door de raad aan de directeur is gegeven voor de inzet van de bedrijfsvoeringsmiddelen, inclusief budgetten voor personeelskosten.

Resultaatbestemming

Het uitgangspunt voor de resultaatbestemming is dat meevallers worden toegevoegd aan de Argi, tenzij er redenen zijn om het resultaat toe te voegen aan andere reserves, dan wel bedragen over te hevelen naar een volgend boekjaar. Voorgesteld wordt om € 9 miljoen van het resultaat 2017 toe te voegen aan een nieuw in te stellen bestemmingsreserve grondexploitaties in afwachting van de nieuwe nota grondbeleid en de uitwerking van de POC-methode door de commissie BBV. Tevens worden nog enkele bestemmingsvoorstellen gedaan.

Deze zijn onderstaand toegelicht:

Voorstel tot resultaatbestemming jaarrekening 2017	
Resultaat na bestemming	€ 10.206.000
1. Instellen bestemmingsreserve grondexploitatie	€ -9.000.000
Wij stellen voor een tijdelijke bestemmingsreserve grondexploitatie in te stellen en hieraan ten laste van het resultaat 2017 een bedrag van € 9 miljoen toe te voegen, in afwachting van de nieuwe nota grondbeleid en de nadere uitwerking door de commissie BBV over de toepassing van de POC-methode en de werkwijze m.b.t. projectgebonden risico's en macro-risico's. De looptijd van deze reserve wordt gesteld op 31-12-2018.	
2. Toevoeging reserve pensioenverplichting wethouders	€ -210.000
De pensioenverzekering van een van de oud-wethouders is eind 2017 tot uitkering gekomen. Wij stellen voor dit bedrag toe te voegen aan de reserve pensioenverplichting wethouders, zodat op termijn de pensioenbetalingen aan de oud-wethouders ten laste van deze reserve kunnen worden gebracht.	
3. Toevoeging reserve bedrijfsvoering	€ -250.000
Wij stellen voor een bedrag van € 250.000 toe te voegen aan de reserve bedrijfsvoering.	
4. Toevoeging aan de exploitatie 2018 t.b.v. governancestructuur GAE	€ -40.000
In 2017 was € 40.000 gereserveerd voor ons aandeel (4%) in de kosten van de wijziging van de governance structuur van Groningen Airport Eelde. Deze wijziging is in 2017 niet gerealiseerd en daarom hebben wij onze bijdrage in de kosten niet in 2017 voldaan. De verwachting is dat deze structuurwijziging in 2018 plaats gaat vinden. Daarom stellen wij voor het bedrag van € 40.000 over te hevelen naar 2018 zodat wij aan onze verplichting kunnen voldoen.	
5. Toevoeging aan de exploitatie 2018 t.b.v. onderzoek passend onderwijs	€ -15.000
In 2017 is door de gemeenteraad € 15.000 beschikbaar gesteld voor een onderzoek naar passend onderwijs. Dit onderzoek hebben we niet kunnen uitvoeren in 2017. Wij stellen voor het bedrag over te hevelen naar 2018, zodat het onderzoek kan worden uitgevoerd.	
6. Toevoeging aan de exploitatie 2018 t.b.v. rotonde Julianalaan	€ -50.000
De rotonde Julianalaan/Stationsweg in Zuidlaren is aangelegd in 2007. Er is op dat moment nog geen ontwerp gemaakt. De rotonde is conform de inrichting van het dorp aangelegd, namelijk met oranje stenen en blauwe hekjes. In 2017 is er incidenteel geld beschikbaar gesteld om de rotonde aan te kleden. Het is in 2017 niet gelukt dit project volledig af te ronden. Voorgesteld wordt het bedrag dat beschikbaar voor de aanpassing van de rotonde, € 50.000, over te hevelen naar 2018, zodat het project kan worden afgerond.	
Toe te voegen aan de Argi	€ 641.000

Bevindingen van de accountant

BDO heeft de jaarrekening 2017 gecontroleerd en een goedkeurende verklaring afgegeven voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid. BDO heeft naar aanleiding van haar werkzaamheden ten aanzien van de controle van de jaarrekening een verslag van bevindingen uitgebracht. Dit verslag is uitgebracht aan de gemeenteraad en als bijlage bij dit voorstel gevoegd.

Hoe informeren we de inwoners?

De jaarstukken 2017 zijn voor alle inwoners van de gemeente (en andere belangstellenden) beschikbaar via de gemeentelijke website.

Vervolprocedure

Na de vaststelling van de jaarstukken 2017 worden deze voor 15 juli 2017 ter kennisgeving aan Gedeputeerde Staten van Drenthe gestuurd.

Hoe zijn de financiën opgebouwd?

Het financiële resultaat na bestemming bedraagt € 10.206.000 positief. Het voorstel tot resultaatbestemming is in dit voorstel opgenomen.

Burgemeester en wethouders van Tynaarlo,

drs. M.J.F.J. Thijsen,

burgemeester

mr. J. Th. van Nieukerken,

gemeentesecretaris

Raadsbesluit nr.

Betreft: Jaarstukken 2017

Raadsvoorstel Jaarstukken 2017

De raad van de gemeente Tynaarlo;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 12 juni 2018;

Gelet op artikel 198 van de Gemeentewet

B E S L U I T:

1. De jaarstukken 2017 vast te stellen;
2. In te stemmen met het instellen van een bestemmingsreserve grondexploitaties;
3. In te stemmen met het omzetten van de bestemmingsreserve 'investeringsplan bedrijfsvoering 2015 – 2018' in een bestemmingsreserve 'bedrijfsvoering';
4. In te stemmen met de voorgestelde bestemming van het resultaat 2017;
5. Kennis te nemen van de bevindingen van de accountant;
6. De grondexploitaties per 1 januari 2018 van de volgende projecten vast te stellen:
  - Ter Borch
  - Oude Tolweg Zuid
  - Zuidoevers Zuidlaarderveen
  - Groote Veen
  - Donderen
  - Bedrijventerrein Vriezerbrug
  - Business Park Ter Borch
7. In te stemmen met bijgevoegde begrotingswijziging.

Vries, 10 juli 2018

De raad voornoemd,

drs. M.J.F.J. Thijsen,   voorzitter

mr. B. Slofstra,   plv. griffier